

मा२वि: त्वा द्रद न जनेको

डां इकता सवडिया

"[त्नेबदनाम ह० ह्म तो [स ज मानेमे

त्को ल ग-ज अ०ग्ल सिया ह्मेव्हीनेमे]"

- ग०पाल दास नरि

मानव १०० बहू च्ल हे| [सेमानव म्म क्ल क्मज ०१ वल क्हा ज सक्ता हेईक प्र० इत्ना वल त्ने-
मने सेक्त्वा क्वा न हो, व्ही र्पवान स०इ क्ल ह्ल कान्ना क्त्वा हे| इन्सद्द नरल - म्म वल पल क्त्वा मे
इकल त्ने-मने सेक्त्वा प्र० का स० च्हा होगा, इक्त्वा नरल - म्म क्ल इक्त्वा प्वा० को वल अ क्वा
सतने ग्ल ? व०त्तु: प्र० १०० नरल को वगनेकल [०७१ रक्त्वा हे ज बल नरल १०० मेसम्प० क्ल वान्ना
का आ००क्य हे| नरल क्द का इक्त्वा न क्त्वा प्र० केआद० के०प०रुक्त्वा नमेह्ल र्ही हे| ०सल
इ०त्तु मे०प०० व्ग०र्य वल ज०त्ता हेईक इजसेव्ह क०प्त्तु क्ल व०त्तु [०त्तु क्ल र्हा हेव्ह]सल के
ज० इज वल व्क्त हेइज क्ल द्वाया बहू इम्ल ह्म हे| नरल अ्ना इज वन अ्नेपल क्सा० क्म
क्म सेव्त्त क्त्वा च्हा हे व्ही च्हा हेईक]सका पल]सेव्ह प्वा० देल इक्त्वा प्र० व्ग०रुक्त्वा क्ल
वान्नाको को अज त्क स्मज न्हल प्वा हे|

"य० न्वा०प०प०प०प०प०प०प०प०प०प०प०प०" का [द००० क्त्वा नरल क्ल गिर्मा को क्त्वा क्त्वा क्त्वा
वल]त्तु हे| [ननेनरल को इ०००: देल माना तो अ०व्य, इक्त्वा]सेव्त्वा सेअल० क्ल न्हव प्वा
न्हल इक्य | व०त्तु इ०त्तु य् हेईक नरल नेमानव [इत्हा अ्नेक्त्वा ०व. आ०० सेल क्वा हे|]सेनेअग्
आ० पानु ०क स० इप्येहे इफ्र वल स०]सका स०व० र्हा हेआ० आ००]सका स०म्ल | य०'प व्ही
प्वा० व०० क्द-क्द प्र ०१ ल ज०त्तु र्ही, त०० नरल त्ब वल]सकल अ्नेक्त्वा र्ही| य्हा प्र 'नहवत्
सेमा०व्ल केव०० मे]दह् प०त्तु इक्य ज० र्हा हे इजसेन क्ल अ०व० केव्ल एब-ब० बेा ग्या
व्ने\ 'इक्येकल को' के+प मे]सेक्त्वा प्वा० वल प०त्तु इ० ग० | नहवत् के]०० प्वा००य-
११२-११७ य० केअ०त्तु 'गल व क्त्वा]प००य मेस०० य्वा ०व.]नकल प्वा० 'मा०व्ल' क्ल क०
इ०त्तु +प सेव० र हे|

नहवत् कल नेनरल क्ल गिर्मा को ०सा पल इत्ता ल गल इ]सेज ० त्क मेहारा वल ज० सक्ता ० |
नहवत् के० नरल केअ०० सेव्लेप०हे| ज० नरल ०० क्ल म्ल स०१ देहेहे| [स कल मे

naI ko stan paTI keil 0 mj bri hokr pr-pu8 ki AkxaiynI ünog - p4a keAntgRÍ bnna pDa|
y'ip]s kal mebl alkar t4a 'pr-pu8' sesMvog ko 'inyog' ki s)a dI g{ hE t4aip]s
píkya menaI ki [C7a wI xaiml 4I A4va nhl, yh 0k ivcar`ly pXn hE| ³aIdI ko pac pitya
newoga, yh svRividt hE ikNtuyh wI vaStivkta hEik]skI sas ma³I-kMtI newI k`Rke
AitirKt paco paDva ko inyog krakr j Nm idya 4a | [tna hI nhl. vrn\kMtI 0v. ma³I ki dno
Saas AiMka 0v. AMbil ka ko paDu0v. 2tra* ko j Nm daekeil 0e'inyog' krana pDa 4a | Kya
[s tSy seko{ [Nkar kr skta hEik ga2arI ko Apnl Aaqo pep©I kæl [sil 0 ba2erqnl pDtI
4I Kydik]s ka pit A2a 4a ?

mhawart menaI ivky 0v. pr-pu8 para naI yañ-xo8` ik0 j anekI 'ma2vi' ki k4a sbs eJvl Nt
0v. ³avk]dahr` hE| 16vd wart ki sbs epacIn rcna manI j atI hE| 16vd mes ma3 yyait ka
do bar]lI eq haa hE| mhawart ke]´og pvRü A@ay- 112- 117 Ý me'gal v cirtm\]paQyan me
yyait ki pül 'ma2vi' ki k4a AatI hE ikNtuvilk sahTy mema2vi ka wI ko{]lI eq]pl B2
nhl. hE| 0k 1i8 A4va sa2Us NyasI ka k02 iks pka iksI naI ivky ka kar` bn skta hE
yh ma2vi ki k4a se pna`t ho j ata hE| nhi8RivXvaim5 keAa&m megal v namk iv`aIR
iv`aAWyas pURkr grusegrudi9`a l neka Anru2 ikya | gruneApneix*y ki in2Rta ko dekr
[Nkar ikya | l kIn gal v nhl. mana | gal v kebar bar Aagh krnepr ivXvaim5 k02t ho g0 AE
]Mhoneix*y ki in2Rta ko nj r-ANDaj krke]ssecN³ma kes dxy kait val eAa# saEAXv gru
di9`a memajejo Xyan v`RkewI ha | gal v yh mag pURkrnemes vBa Asm4R4a |]s neApnl yh
smSya Apneim5 g+d kes m9 rqi | g+d kepramxRdaep gal v]s kes a4 sm3 yyait kedrbar
me2ofeqridnekeil 0, 2n paT krnephu j atehE| y) aid krterhneses ma3 yyait ka ko8
l gwg qal I ho cka 4a | ve2n kebdI eApnl yua pül ma2vi ko lej aneka pStav krtehE taik
]s ka ivky krke[iC7t 2oDa ka ky ikya j a ske| gal v nema2vi ko SvIkar kr il ya t4a]se
l kr [9vakuvxI raj a 'HyBv' keyha gya AaE ma2vi secar pü]TpNn krnekebad Aa# saEAXv
dneka Anru2 ikya | ma2vi ka inri9` kr raj a 'HyBv' nekha '7:]Nnt S4ana üha4, pav, ku,
intMb c9uAaE SkN2Ý me]Nnt, sat s(ün S4ana Ükæ, dNt, Tvca, ha4-pav ki]gl Iya AaE]nke
porÉ me s(um, tIn gmVr S4ana megMvIr t4a pac rKt S4ana meÜkrtI, n6-paT, tal u ij vha
t4a A2x8umeÝ rKt v`RhE| ikNtumeeapas [s pka kekæl do saEAXv hi hE At: [semeeapas
7oD ja0. | mE]ssedo pü]TpNn k+ga]skebdI eAap do saE2oDeSvIkar kr l e| yha pr pXn
yh]#ta hEik ma2vi ko nll anl pr c!atesmy Kya,]sewredrbar kes m9 n6vS4a mepStu
ikya gya 4a j o ik raj a 'HyBv' ne]s kes ün ses ün Ago ka wI [tna ivStt 0v. s(ün v`n ikya
hE?

0k v8RpXcat gal v raj a 'HyEv' kepas l 0Ba t4a ma2vI AaE do saEAXvo ko l kr cl idya| bItE
 [s 0k v8Rme'HyEv' nema2vI se0k pū üvsmañ]TpNn kr il ya 4a tTpXcat\ma2vI 0k vrdan
 kekar` pu: kEmyRko pAt kr g{ | gal v nedUrI bar]sekaxI keraj a 'idvotas' keha4 0k
 v8Rkeil 0 mano ikrayepr idya | rock bat yh hEik kaxI nræ kepas wI]s pka kedo saE
 AXv hi]pLb2 4e| iniXct smy pr A4aR 0k v8RpXcat gal v nema2vI ko idvotas sel 0Ba
 il ya | gt 0k v8RkI smyavi2 meraj a 'idvotas newI ma2vI se0k 'pTdR' namk pū pAt kr
 il ya 4a | Ab gal v nema2vI ko woj ngr keraj a]xInr keyha pStti kr idya | ikNtusyog se
 yha wI]seivx8 pka kekøl do saE2oDehI 4e AaE [s pka wafy kI marI ma2vI ko 0k v8R
 keil 0 woj ngr mewI igrvI rq idya gya | 0k v8Rmeyha wI ma2vI ne0k pū ixiv ko jNm de
 idya 4a | smyansar gal vneyha sewI ma2vI ko vaps kr il ya ikNtu]s kI smSya ka sma2an
 nhl. ho s ka | vStt:]s kesm9 smSya Jya kI-Tya qfI 4I | Kydik]skepas Ab tk køl
 7: saE2oDehI 0k5 ho pa0 4e j bik gu di9`a meivXvaim5 ko Aa# saE2oDew8 ik0 jane4e|
 Ab gal v kesm9 yh pXn Jya ka Tya qDa 4a ik vh do saEAaE AXv kha sel a0 ?]seg+D ne
 btaya ik Ab AaE AXv iml neAsMv hE Kydik sMpURivXv me[s pka kema5 7: saEhI AXv hE
 g+D negal v ko pramxRidya ik vh 7: saE2ofækesa4 hi ma2vI ko wI ivXvaim5 kI swa me
 smipR krke9ma yacna kr l e| [s pka]n swI 0k5 7: saEAXva kesa4 hi gal v nema2vI
 ko wI ivXvaim5 kI swa mesmipR kr idya | ma2vI ka inrI9` krnekepXyat ivXvaim5 neApne
 ix*y ügal vY ko [s bat keil 0 f3kara ik vh S4an - S4an pr w3knekI Ap0a yid pAMv mehl
 ]skepas ma2vI ko l kr Aa jata, to koñ han nhl. 4I | vh bka me[2r]2r w3kta rha AaE
 smy bbaR ikya |]Nmenema2vI ko sh8RSvIkar kr il ya 0k v8Rmehl]sse0k pū 'A*3k'
 ]TpNn kr gal v ko pu: l aLa di | At: gal v nema2vI ko]skeipta yyait ko saE idya | kEI
 ivic5, ivDMnapURiS4it hEik ma2vI ka iptayait davnI khl anekeil 0 pAl gal v grudi9`a
 chakr 1i8 kI pdvI 2a` krnehetu tIna raja]2a kI koq seckvtIRpū panekeil 0 t4a
 mhi8RivXvaim5 Apneix*y gal v ka dw toDnekeil 0 ma2vI ka ApneApne!g 0v. Str se[Stmal
 krterhe| deqaj a0, to ma2vI [n sbkem@y f8bol kI wait [2r se]2r l uknekeil 0 AiwXp
 hE| vStt: kTR ko 2mRmankr, pæ ka sa2n 0v. iql aña bn j aneal I ma2vI ivXv kI i*3 me
 TyagmyI mhan narI keS4an pr kI0a bn j atI hE kha jata hEik 0k vrdan keptap sema2vI
 bar-bar pū psv kebad wI kmaI bn j atI 4I | idl smzanekeil 0 yh tkRA4va k4a AC7I hE
 ikNtu]s pka kI k4a pr ivXvas krneval eKya ma2vI kI mmaRk pIDA ko smz sktehEij se
 vKya sa j Ivn j Ina pDa ? mhawart kal menarI ko 'vStu ma5 smja jata 4a AaE smy Aanep
 narI ka ky- ivky wI ikya jata 4a | 1i8- minya 0v. sa2us Nyaisyo kexap A4va k02 sebcneke
 il 0 raj a maharaj a wI [s pka kekTy kr rhe4e| 0k 1i8 ko di9`a daekeil 0 0k AadXRix*y

0vm\Apnl danivrtā ko dag n l ge[sil 0 0k raj a Apnl pūl ko gal v ko sptehEvh kha tk
 ]ict hE? mā2vi Kya 0k vStumā5 4I ? pū8 ki Svā4RpIfRkeil 0 mā2vi ko 0k kebad 0k pr
 pū8 ki Akxaiynl bnna pDa | iksInewl mā2vi ki Kya [C7a hE? vh Kya cahtI hE yepŪna wl
 j+rI nhl. smj a hoga | mā2vi newl yh yatnaAo ko ktRy ka nam deidya 4a| j b [s pśg ko
 p!a to māerom3eqDeho gye| 0k S5I honekenatememā2vi ki pifa ko wl IwæI mhœa wl kr
 skti huAĒ smj wl skti hu| iptā ki Aa) a ixro2ayRkrkema2vi cā- cā pū8o keha4a ibkI|

hmārewartly smaj ki yh ivDMbna hEik hmāre2mRg4o ko p\$4r ki l klr smj a j ata hE| iksI
 ko wl]n g4o meil qI g{ k4a khānya pr xka krneka 0vm\pXnvack icNn Aikt krneka
 ko{ Ai2kar nhl. | yid 0sa ko{ krta wl hEto hmāre2mRker9k 0vm\#kdar bneb#esg#n]s
 Vyikt ka ij na hram kr dēehE| mEpŪtI hūyekha ka Nyay hEkēl mā2vi hi nhl bilk hm Apne
 2mRg4o me^{3i*3} Dal geto ^{3a}fdI, sIta, AihLya,]imRa, pM oya [Tyadi j EI Anko xoi8t 0vm\
 ipDIt nāI ke]dāh` wrepDehE smy smy pr pū8 keha4a !gl ja rhi hE| kwl 2mRkenam pr
 to kwl samaj k irvaj o kenam pr to kwl Svā4RpIfRkeil ye| yh DkekI cō3 pr kha ja s kta
 hEik hmārejIvn pr sahTy ka si2a A4va pro9 +p me ghn pāv pDta hE| [sI kār` hmāre
 smaj meAaj wl stI-p4a, nāI-ivky p4a, bhupit p4a, bhupThI p4a, ASpxyta,]cnlc ke
 wdav ka pcl n ^{3i*3} gocr hota hE prl`an Sv+p Aaj l DkI ko boj smj a j ata hE| DkI ke
 jNm seko{ qn nhl. hota k{ ikSsa meto l fki ko gwrnehI nār idya j ata hEto k{ bar j Nm
 kebad]s nNhl si j an ko nār kekDemefk idya j ata hE| Kya nāI ki [s inyti ki ij Mndar
 vh qd hEya vh pū8 vgrj o [sevStumā5 smj ta hE? mEpŪtI hukya 2mRker9k bneb#esg#n
 ihNdtv ke@vj vahk bneifrtēhEvh nāI xō8` keivrœ xqnad krge? Kya Aaj wl nāI ivky
 nhl. hota ? Kya Aaj wl yha pr vkyaly nhl. hE? hmārej EesW smaj ke0vm\ixi9t vgr[s
 iv8y mej agt nhl. hogeto]seixi9t 0vm sW khl aneka ko{ Ai2kar nhl. hE|

A2a g4

É. mhawart]`og pvRp*#, ÉÉÉ- ÉÉÍ